

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej **R.**, so sídlom v **K.**, IČO: **X.**, zastúpenej JUDr. **M.**, advokátom v **B.**, proti povinnej **L.**, bývajúcej v **S.**, o **vymoženie 17,98 Eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 7 Er 652/2011, o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 28. júna 2013 sp. zn. 4 CoE 178/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Povinnej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Oprávnená podala súdnemu exekútorovi návrh na vykonanie exekúcie na vymoženie sumy 17,98 Eur s príslušenstvom; povinnosť povinnej zaplatiť jej túto sumu preukazovala rozhodcovským rozsudkom A. z 8. marca 2010 sp. zn. 3 C 938/2009. Súdny exekútor následne v zmysle § 44 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) požiadal Okresný súd Považská Bystrica o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie.

Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „exekučný súd“ alebo „súd prvého stupňa“) uznesením z 28. júla 2011 č.k. 7 Er 652/2011-23 zamietol žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Rozhodnutie odôvodnil vyslovením záveru o neprijateľnosti rozhodcovskej doložky ako zmluvnej podmienky nachádzajúcej sa v časti XV. všeobecných poisťných podmienkach, ktoré tvorili neoddeliteľnú časť poisťnej zmluvy z 30. júla 2008. Poukázal na § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, § 45 ods. 1 a ods. 2 zákona

č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, § 52 ods. 1, ods. 3, ods. 4, § 53 ods. 1, ods. 4 a ods. 5 a § 54 Občianskeho zákonníka. Mal za to, že rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná, lebo povinná nemala možnosť zmeniť obsah dokumentov tvoriacich neoddeliteľnú časť poistnej zmluvy (mohla ju len akceptovať alebo neakceptovať ako celok). Bolo výlučne na oprávnenej, koho určí za rozhodcu, resp. za rozhodcovský súd, pričom napokon vybral pod zámenkou účelnosti, praktickosti a rýchlosti rozhodcovský súd, v prípade ktorého priznané trovy konania niekoľkonásobne prevyšujú výšku predmetu sporu. Povinnej sa týmto zabránilo, aby svoje práva bránila pred všeobecným súdom. Predmetnou rozhodcovskou doložkou došlo k narušeniu rovnováhy medzi zmluvnými stranami v neprospech spotrebiteľa (povinnej – dlžníka), z ktorého dôvodu bola už v čase uzatvárania zmluvy neprijateľnou podmienkou a ako taká bola už od počiatku neplatná podľa § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Rozhodcovský rozsudok vydaný v takomto konaní nemôže byť riadnym exekučným titulom na vykonanie exekúcie (je materiálne nevykonateľný). Žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie preto nevyhoveli.

Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Trenčíne uznesením z 28. júna 2013 sp. zn. 4 CoE 178/2012 napadnuté uznesenie exekučného súdu bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Stotožnil sa s dôvodmi uvedenými v napadnutom uznesení exekučného súdu, na ktoré poukázal. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uviedol, že exekučný súd je oprávnený a zároveň povinný skúmať, či exekučný titul - rozhodcovský rozsudok nie jen v rozpore s dobrými mravmi a so zákonom, pričom základom je zistenie, či bol exekučný titul vydaný k tomu oprávneným subjektom. Záver exekučného súdu o neplatnosti rozhodcovskej doložky považoval za správny (aj pre rozpor s dobrými mravmi, aj za dostatočne odôvodnený). Rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná, čo spolu so skutočnosťou že rozhodcovský orgán mala určiť výlučne oprávnená, považoval za konanie, v ktorom oprávnená zneužila svoje „silnejšie“ postavenie a spotrebiteľovi ako „slabšej“ strane vnútila pre neho nevýhodné podmienky, a teda za konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, čo spôsobilo absolútnu neplatnosť rozhodcovskej doložky. Pokiaľ oprávnená namietala, že sa na vykonanie dôkazov neuskutočnilo pojednávanie, uviedol, že v tomto štádiu súd nevykonáva dokazovanie (ako procesnú činnosť súdu osobitne upravenú v ustanoveniach § 122 až § 124 O.s.p.) – postačujúce je totiž, ak sú rozhodujúce skutočnosti dostatočne osvedčené okolnosťami vyplývajúcimi zo spisu, vrátane listín do neho založených. Tieto listiny súdu napokon doručila samotná oprávnená, z čoho vyplýva predpoklad, že sa s nimi

predtým oboznámila. Rozhodnutie exekučného súdu považoval za vecne správne a preto ho podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie oprávnená (ďalej aj ako „dovolateľka“). Navrhla napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a tiež ním potvrdené rozhodnutie okresného súdu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Uviedla, že súdy jej nesprávnym postupom odňali možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). I keď sa v exekučnom konaní vo všeobecnosti nevykonáva dokazovanie, súdy predsa len vykonali dokazovanie listinnými dôkazmi, avšak bez toho, aby nariadili pojednávanie. Tým ju v rámci dokazovania vylúčili z možnosti vyjadriť sa k vykonaným dôkazom. Zároveň podrobne vysvetlil, ktoré časti predložených listín v ich vzájomnej väzbe viedli k uzavretiu rozhodcovskej zmluvy. Dovolanie odôvodnila tiež tým, že konanie je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) súdy nižších stupňov svoje rozhodnutia založili na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Povinná sa k dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) skúmal najprv prípustnosť podaného dovolania a dospel k záveru, že v danej veci nie je prípustné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a 239 O.s.p.

Prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu, ani o uznesenie, ktorým by odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska, a ani o potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Rovnako nejde ani o uznesenie odvolacieho súdu, potvrdzujúce uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, alebo o uznaní (neuznaní) cudzieho

rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Prípustnosť dovolania oprávnenej by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je zistenie, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Oprávnená v podanom dovolaní procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a existencia týchto vád nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania odôvodňovala oprávnená predovšetkým tým, že v danom prípade sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (§ 237 písm. a/ O.s.p.).

Dovolateľka namietala odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Tvrdila, že k procesnej vade uvedenej v tomto ustanovení došlo tým, že sudy vykonali dokazovanie listinnými dôkazmi bez nariadenia pojednávania, a teda bez jej účasti. Rovnako im vyčítala, že v súvislosti s tým jej znemožnili vyjadriť sa k vykonaným dôkazom.

V preskúmvanej veci bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie, resp. rozhodnutia, vydané v štádiu exekučného konania, v ktorom exekučný súd posudzoval splnenie zákonom stanovených procesných predpokladov pre udelenie poverenia súdnemu exekútorovi na vykonanie exekúcie.

V tejto súvislosti odvolací súd správne vychádzal zo záverov uvedených v uznesení Najvyššieho súdu SR z 21. marca 2012 sp. zn. 6 Cdo 1/2012. Dovolací súd sa s uvedenými závermi stotožňuje a nemal žiaden dôvod od týchto záverov sa odchýliť. Odvolací súd teda správne vychádzal z názoru, že v štádiu exekučného konania, pri ktorom súd skúma, či žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrh na vykonanie exekúcie alebo exekučný titul nie sú v rozpore so zákonom, je postačujúce, ak sú rozhodujúce skutočnosti dostatočne osvedčené okolnosťami vyplývajúcimi zo spisu, vrátane do neho založených listín a že v tomto štádiu exekučného konania súd nevykonáva dokazovanie ako procesnú činnosť súdu osobitne upravenú v ustanoveniach § 122 až § 124 O.s.p.

Ak teda dovolateľka vyvodzovala existenciu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. z toho, že súdy vykonali „dokazovanie“ bez nariadenia pojednávania a v jej neprítomnosti, išlo aj v tejto časti jej dovolania o námietku neopodstatnenú. Namietaným postupom súdov nebola znemožnená realizácia jej procesných oprávnení. V tejto súvislosti Najvyšší súd poukazuje na uznesenie pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 7. mája 2014 sp. zn. PLz. 1/2014 o zjednotení odchylných právnych názorov senátov Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci zabezpečenia záruk kontradiktórnosti konania pri preskúmvaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, ktorým plénum ústavného súdu prijalo stanovisko, podľa ktorého: „Pri preskúmvaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 Exekučného poriadku) sa môžu primerane uplatniť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie. Ak exekučný súd pri preskúmvaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie vychádza aj z iných listín (či iných dôkazov) než tých, ktoré sú výslovne uvedené v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia), a na tomto základe posúdi exekučný titul v neprospech oprávnenej, je povinný dať jej možnosť vyjadriť sa k podkladom svojho preskúmania; ak tak exekučný súd neurobí, zakladá jeho rozhodnutie dôvod na vyslovenie porušenia základného práva oprávnenej vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa

čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačuje, ak je oprávnenej táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní.“

V preskúmvanej veci oprávnená možnosť podať odvolanie proti uzneseniu exekučného súdu o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie aj využila a v podanom opravnom prostriedku vyjadrila, okrem iného, aj svoj nesúhlas s právnymi závermi exekučného súdu o neplatnosti rozhodcovskej doložky.

Dovolací súd sa z úradnej povinnosti zaoberal aj otázkou, či k odňatiu možnosti oprávnenej konať pred súdom nedošlo prípadne samotným rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. O takýto dôsledok by mohlo ísť, ak by pre rozhodnutie o zamietnutí tejto žiadosti neboli splnené zákonom stanovené podmienky. V zmysle ustanovenia § 44 ods. 3 Exekučného poriadku totiž nevyhnutným dôsledkom právoplatného uznesenia o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie musí byť zastavenie exekučného konania. Nesprávnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie by sa oprávnenej ako účastníčke exekučného konania v konečnom dôsledku odopieralo právo na výkon vykonateľného rozhodnutia, čo by sa rovnalo odmietnutiu spravodlivosti. Otázka správnosti takéhoto rozhodnutia však nevyhnutne vyžadovala zaujať stanovisko aj k právnym záverom súdov v exekučnom konaní.

Podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci (vychádzajúc z obsahu spisu) odvolací súd i exekučný súd splnenie podmienok pre zamietnutie žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie posúdili správne.

Skúmaním platnosti rozhodcovskej doložky (dohodnutej v spotrebiteľskej veci, t.j. vo veci vyplývajúcej zo spotrebiteľského právneho vzťahu, ktorým je právny vzťah založený právnou skutočnosťou - spotrebiteľskou zmluvou) súdy v exekučnom konaní nepreskúmavali vecnú správnosť rozhodcovského rozsudku, ale len realizovali svoje oprávnenie vyplývajúce zo zákona a to z ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, t.j. oprávnenie posúdiť, či tento exekučný titul nie je v rozpore so zákonom.

Rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskej veci je ako exekučný titul v rozpore so zákonom, ak rozhodcovská zmluva (či už uzavretá vo forme osobitnej zmluvy alebo

rozhodcovskej doložky), na ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne. Nedostatok právomoci rozhodcovského súdu odvíjajúci sa od neexistencie, či neplatnosti rozhodcovskej zmluvy, má v spotrebiteľskej veci za následok materiálnu nevykonateľnosť (nezáväznosť) rozhodcovského rozsudku. Takúto interpretáciu ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje účel právnej úpravy premietajúcej sa v právnych predpisoch na ochranu práv spotrebiteľa tvoriacich samostatné odvetvie práva, a to spotrebiteľské právo. Týmto účelom je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa.

Oprávneniu súdov v exekučnom konaní skúmať právomoc rozhodcovského súdu v súvislosti s existenciou rozhodcovskej zmluvy, resp. s jej neplatnosťou, nebránia ustanovenia zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“), napr. § 21 ods. 2 alebo § 40 ods. 1 písm. c/ tohto predpisu. Tieto ustanovenia sa týkajú všeobecne účastníkov rozhodcovského konania, ktorými môžu byť aj iné subjekty než spotrebiteľ, pričom sa v nich premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Kým nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v prípade iných účastníkov rozhodcovského konania znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu, a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v konkrétnej veci (pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel – boli by nadbytočné), v spotrebiteľských veciach tomu tak nie je. Princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybniť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku so zákonom znamenajúci materiálnu nevykonateľnosť tohto exekučného titulu. Takýmto postupom exekučný súd naplňa príkaz vyplývajúci z princípu ochrany práv spotrebiteľa.

V preskúmvanej veci súdy v exekučnom konaní správne konštatovali neprijateľnosť, a tým aj neplatnosť rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná, a že spôsobovala nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech

povinného. Listiny predložené oprávnenou takýto záver umožňovali. Z poistnej zmluvy uzavretej medzi oprávnenou a povinnou vyplýva, že rozhodcovská doložka bola medzi zmluvnými stranami dohodnutá už podpisom zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú (ako predtlačенý formulár) Všeobecné poistné podmienky pre životné poistenie, a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti týchto podmienok. Na tomto fakte nič nemení skutočnosť, že v deň podpisu zmluvy podpísali zmluvné strany (ako pokračovanie predtlačенého formulára poistných podmienok) aj osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku, teda doložku uvedenú v poistných podmienkach. Z obsahu predložených dokumentov nevyplýva, že by spotrebiteľ (povinná) mohla v čase uzatvorenia zmluvy odmietnuť rozhodcovskú doložku bez toho, aby tým bola právne dotknutá ostatná časť poistnej zmluvy. Táto možnosť bola spotrebiteľovi výslovne daná až po podpise (uzatvorení) poistnej zmluvy, čo vyplýva z rozhodcovskej doložky uvedenej v XV. časti bodu 1. Všeobecných poistných podmienok. Súd nižších stupňov preto správne uzavrel, že povinná nemala možnosť v čase uzatvorenia poistnej zmluvy zmeniť obsah dokumentov tvoriacich jej neoddeliteľnú časť. Dovolací súd sa stotožňuje aj s dôvodmi, ktorými súdy v exekučnom konaní odôvodnili nevyváženosť dohodnutej rozhodcovskej doložky. Správnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie preto neodňali oprávnenej možnosť konať pred súdom.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie oprávnenej podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné.

V dovolacom konaní úspešnej povinnej vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti oprávnenej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky jej však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodala návrh na ich priznanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. augusta 2014

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová